

49 UBITIH PRI NAPADU NA LONDON

Stari industrijalni red se maje in poka.

TALNA VREDNOST ZA DELO PRIDE ZANESLJIVO.

Vprašani ne bodo kapitalistov, če jim je všeč.

Washington, D. C. — Ko bo prejeta živilska predloga, pride na vrsto stalna vrednost za delo, da bi vprašali podjetnike, če jim je kaj takega všeč.

Ta revolucionarna sprememba ne ugrožja stari industrijalni red, ki ga imajo, narodnega obrambnega odbora in eksekutive Ameriške delavske federacije.

Kateremu je imel podjetnik pravi, da je absoluten gospodar v svojem podjetju.

Vedopodjetniki in mali podjetniki niso bili vprašani, kako o stvari mislijo.

Nadzorstvo za stalno urednost dela bo še bolj precizirano kot nadzorstvo za živila. Imenovan odbor petih ali sedmih članov, kateremu bodo zastopani delavci in podjetniki, predsednika odbor pa najbrž imenuje predstojnik.

V odbor sta bila sugestirana: John R. Commons, profesor na kolumbijski univerzi in sodnik William W. Mack, predsednik razodbišča v sporu med delavci in podjetniki, ki izdelujejo krila. Če bodo imenovani v odbor, možje pri Clarence Darrow, Frank P. Walsh ali Morris Hillquit, da zastopajo koristi delavcev, je pa dvomno, da "Ameriške delavske federacije" in železniških bratovčin. Vsi člani v tem odboru bodo morali ves čas posvetiti stvari, ker bodo morali delati skupaj s transportnim odborom, zvezno ometno komisijo, meddržavno trgovsko komisijo in tudi s Hooverjem, ko bo imenovan živilskim uravniljenci.

Očitno je, da uprava namerna v sporazumu z delavskimi strokovnimi organizacijami ustanoviti tak odbor, ki ga bodo podpirale delavske strokovne organizacije, ker se predsednik trudi, da prepreči znižanje stalne industrijalne vrednosti.

Oficijelni buletin (Official Bulletin) je prinesel na prvi strani odgovor predsednika Brubauha, guvernerja Pennsylvanije: "Mislim, da bi bila nesreča za vsako državo, če opusti zakone za varstvo delavcev. Čutim, da ni potreba za tako akcijo, in da bi taka akcija znižala energijo naroda, namesto da jo pomnoži, poleg tega bi pa bila še zelo nepravilna za delavsko ljstvo."

To soglasje z obljubo, ki jo je dal delavskemu odboru v narodnem obrambnem odboru dne 15. maja v Beli hiši. To obljubo zopet vidimo v dodatnem predlogu k morariskemu proračunu z dne 4. marca 1917.

Predlog pravi, če nastane potreba, da je treba več delati kot menur dnevno, potem službi za poročanje nadčasa osemurni delavnik, in plačati se ne sme manj kot uru in pol za uru nadčasa.

Arthur Holder, legislativni agent in zastopnik za vojno delo "Ameriške delavske federacije", pravi, da so delavci na atlantiškem obrežju niti nadčasa, če ravno naj dobe dvojni čas. Delavci hočejo, da delajo tri partije noč in dan, vsaka partija osem ur, da tako odpadne nadčas.

Tudi iz drugih zgledov bi se dalo navedi, da strokovno organizirano delavstvo in vlada želita, da ostane stalna vrednost za delo, da se nadčas opusti, da ne izločajo stavek v času vojne.

Natančen program za stalno urednost dela mogoče se ni izdelati, ampak že v par dneh se mogoče pripravimo, da kongres prične z delom. Če kongres ustanovi odbor za stalno vrednost dela,

Prvi nabor za armado se vrši prvega julija.

GOVERNER IMENUJE LOKALNI ODBOR, NE ŽUPAN.

Določbe za oproščanje vojaške službe so v delu.

Washington, D. C. — Po informacijah iz Bele hiše se vrši nabor za novo armado okoli prvega julija. Predsednik se zdaj peča z določbami za oproščanje vojaške službe.

Določbe, kako se imajo vršiti nabori, bodo objavljene v nekaj dneh, in potem slede nabori.

Za mesto Chicago ne veljajo splošne določbe vojnega departmanta. To se je izvedelo, ko je vrhovni maršal Crowder odgovoril na tozadevno brzojavno vprašanje župana Thompsona in ga informiral, da bodo sprejete le tiste osebe v naborni odbor, ki imajo določiti, kdo bo prost vojaške službe, ki jih priporoči guverner.

V splošnem je bilo določeno, da bodo lokalni naborni odbori sestavljeni iz registrovalnih odborov, kjer razmere ne zahtevajo, da se odbori imenujejo na drug način.

Take izredne razmere so baje v Chicagu in naborne odbore bo imenoval guverner.

Uradniki v vojnem departmantu molče o situaciji v Chicagu, rekli so le toliko, da povsod župani imenujejo lokalne naborne odbore, če niso razmere izredne.

Poročila iz osem in tridesetih držav in Distrikta Kolumbije dokazujejo, da se je registriralo na 9,000,000 oseb, približno 9,500,000.

Rekapitulacija registracije je sledeča:

Do sedaj je naznanjenih registriranih oseb 7,462,900

Odstotki registracije cenjeni po ljudskem štetju 92

Cenjeno število oseb za deset držav, ki se niso poročale 2,200,815

V teh desetih državah se jih mogoče registrira 2,027,509

Vseh registriranih oseb bo mogoče 9,490,409.

Do sedaj se ni poročila iz držav Arizona, Kentucky, Massachusetts, Minnesota, Montana, Nevada, New Jersey, New Mexico, Pennsylvanija in Wyoming.

Po števni cenitvi je 10,298,000 oseb v določenih starosti v Združenih drž. Vštete so tudi osebe, ki so že v vojaški službi.

ROCKEFELLERJA NE MOREJO OBDAVČITI V CLEVELANDU.

Washington, D. C. — Najvišje sodišče je odločilo, da John D. Rockefeller ni mešan okraja Cuyahoga in vsled tega ga ne morejo obdavčiti v okraju Cuyahoga.

Sodišče je zavrnilo apel P. C. O'Briena, zakladnika okraja Cuyahoga, ki je apeliral, da se zavzre razsodbo nižje instance v Ohio.

POTOVANJE V INOZEMSTVO BO OMEJENO. . .

Washington, D. C. — Vlada je obvestila parobrodne družbe, da mora vsak, ki potuje v inozemstvo, hueti potni list, ki je vidiran.

Delavski departament je obvestil naseljenjske uradnike, naj strogo pazijo na inozemce, ki prihajajo v Združene države.

potem bodo delavci v tovarnah organizirali svoje odbore, katerim predložijo svoje pritožbe. Vsa industrija bo imela zopet svoj odbor kot višjo instanco. To bo nekakšno približanje k ljudski upravi v industriji.

Svetovna trgovina pod kontrolo Amerike.

ŠPIJONSKA PREDLOGA DAJE PREDSEDNIKU MOČ.

Določa smrtno kazen ali ječo za špijonstvo.

Washington, D. C. — Številni da je senat sprejel špijonsko predlogo, je vlada dobila kontrolo nad izvozom.

Cenzura za častnike je črtana v predlogi in sprejete so bile tudi nekatere druge modifikacije.

Zakonska predloga, ki je bila sedaj odposlana predsedniku, da jo podpiše, daje predsedniku moč, da ustavi izvoz potrebnih skozi nevtralne dežele v Nemčijo.

Predloga znižuje tudi britsko blokado v veliki meri, ker bo iz Združenih držav prihajalo v nevtralne dežele le toliko potrebnih kolikor jih potrebujejo za svoje ljudstvo.

V dobro poučenih krogih pravijo, da zdaj lahko vlada prisili nevtralne ladje, ki so iskale zavetje v pristanih pred potapljačami, da nalože blago za svojo deželo. Ravnotako se lahko prisili ameriške ladje in ladje aliranecev, da nalože blago za luko, v katero ga želi poslati vlada.

Zakon bo izvajal trgovski departament, kateremu bo dodeljen posvetovalni odbor, v katerem bodo zastopniki državnega, vojnega in trgovskega departmanta in živilske uprave.

Norveška, Švica in Švedska so poslale v Ameriko posebne komisije, da razložijo, kaj potrebujejo.

Zakonska predloga določa smrt ali hudo jetniško kazen za špijonstvo, določa kazni za osebe, ki hočejo preprečiti inozemsko trgovino, dovoljuje zaplenbo poslane orožja v nepostavne name, ne, določa kazni za osebe, ki pošiljajo ladje v službi inozemske trgovine ali ki motijo inozemske zveze, vsebuje omejitve za izdajanje potnih listov.

SAMOGOLTNOŠT ŽELEZNIŠKIH KRALJEV JE VELIKA.

Denver, Colo. — Železniške družbe zahtevajo povišanje tovarnišne. Ta zahteva je popolnoma krivična posebno od zap. želez. Statistika izkazuje, da so zapadne železnice letos imele v prvih treh mesecih za štiri odstotke večje dohodke po odbitju vseh stroškov kot lani v tem času. Lansko leto so imele železniške družbe izredno velik profit, kakršnega do sedaj še niso imele. Popolnoma ne potrebujejo povišati tovarnišne za železnice, ki jo tako ne bo drugi plačal kot konzument.

PEKOVSKI MOJSTRI SO PRISILJENI RAZPUSTITI PROTIPOSTAVNO ORGANIZACIJO.

Denver, Colo. — Preiskava, ki jo je uvedel vrhovni pravdnik Leslie E. Hubbard proti organizaciji pekovskih mojstrov, je dokazala, da so se gospodje pekovski mojstri dogovorili glede cene in velikosti hlebov. Grozili so vsakemu pekovskemu mojstru, da ga uničijo, če prodaja malo težje hlebe.

Vrhovni državni pravdnik je obvestil organizacijo pekovskih mojstrov, da nastopi proti nji na sodišču, če jo ne razpuste.

Gospodje pekovski mojstri so razumeli migljej s palico in razpustili so organizacijo, ki je bila navaden trust.

VREME.

V četrtek lepo vreme v Illinoisu; močni zapadni vetrovi.

Solnčni vzhod ob 4:14 a. m. Solnčni zahod ob 7:26 p. m.

Stavkokazi so ustrelili dva štrajkarja.

ŠE DEVET ŠTRAJKARJEV JE PA OBSTRELJENIH.

Streljali so na štrajkarje kot na stekle pse.

South River, N. Y. — Za del mesta velja obsedno stanje, ker je prišlo do boja med štrajkačimi delavci in stavkokazi pri železniški postaji reke Raritan, blizu tovarne tvrdke Herman, Ankam & Co., ki izdeluje žepne robe. V boju sta bila dva štrajkačja delavca ustreljena, devet štrajkarjev pa nevarno ranjenih. Kompanija miličarjev straži tovarno, v katero so bili namenjeni stavkokazi, ko je nastal boj.

Dva oborožena čuvaja stavkokazev, ki sta streljala kot obsedena, sta aretirana. Čuvaja se pišketa Gordon Thom in A. John Van Alle. Mrtva sta John S. Nowinski, vodja stavkarjev in Ignatz Naum.

Stavka traja že tri mesece, in kljub temu da je kompanija grozila, da zapre tovarno, če se delavci ne vrnejo pod staremi pogoji na delo, so delavci solidarno vztrajali v stavki.

Kompanija je impontirala stavkokaze iz Newarka in New Yorka. Pripeljali so se ob pol osmih zjutraj in stražili jih je kakšnih dvajset dobro oboroženih kapitalističnih najemnikov. Okoli sto stavkarjev je bilo na stavkovni straži okoli železniškega kolodvora. Štrajkarji so skušali z mirno besedo pregovoriti stavkokaze, naj se vrnejo in naj ne opravljajo izdajalskega dela. Beseda je dala besedo, iz mirnih besed so nastali argumenti in iz argumentov so se rodile zausnice.

Nakrat so kapitalistični najemniki, ki so stražili stavkokaze, oddali salvo. Komaj so padli strelji, so prihiteli stražarji iz tovarne na pomoč. Streljali so že po potu, ko so tekli, kakor da napadajo sovražnega strelski jarek. Delavci so tudi odgovorili na strele. S kom? Orožja niso imeli in metali so kamenje, da se ubranijo obsedenih stražarjev.

Stražarji so zopet oddali salvo in Sunowski in Naum sta se zgrudila mrtva na tla. Stražarji so na to odprli razstresen ogenj na štrajkarje in štrajkarji, zadeti od krogel, so padali na vseh straneh.

Na pozorišču so ostali zmagovalci brutalni in dobro oboroženi stražarji. Bila je zmaga brezsrčnega kapitalista, ki je poslal svoje oborožene najemnike na neoborožene in pridne delavce.

Kmalu je na lice mesta dospel šerif z deputiji in v družbi državnega pravdnika Joseph E. Strickerja. Zaslišali so hitro nad petdeset prič in nato so aretirali stražarja Thoma in Van Allena. Oborožena sta uboja in odvedli so ju v okrajno ječo.

Obstreljene delavce so prepekljali v bolnišnico v New Brunswick. Neki delavec je tako težko ranjen, da najbrž umrje.

RAZSTRELEBA V TOVARNI ZA SMODNIK.

Coalmont, Ind. — V tukajšnji tovarni United States Powder Mills kompanije se je dogodila razstrelba. Dva delavca sta dobila težke poškodbe in o Britlu zdravniški dvomijo, da okrevata.

Pred več leti je eksplozija v tej tovarni ubila več delavcev.

45,000 ZAVOJEV VOLNE PRIDE IZ AVSTRALIJE.

Washington, D. C. — Velika Britanija je dovolila, da izvozijo iz Avstralijske v Združene države 45,000 zavojev, ali okoli 16,000,000 funtov volne.

Zavezniki so dali brco grškemu kralju.

NAJSTAREJŠI SIN SE JE MORAL ODPOVEDATI PRESTOLU.

Grčija mogoče postane še republika.

Atene, Grška, 13. jun. — Kralj Konstantin se je večeraj odpovedal prestolu in prestolonaslednik Jurij se je odpovedal pravicam do prestola. Oče in sin sta se morala odpovedati na zahtevo ententnih velisil — Anglije, Francije in Rusije — ki so po pogodbi ščitile Grško. Zavezniki so že pred nekaj časom sklenili, da bodo vrgli Konstantina s prestola vsled njegovih simpatij do kajzerja in njegovih sklepov, ki večeraj izvršil francoski senator Jonnart, ki je šel osebo v Atene. Jonnart je konferiral z ministrskim predsednikom Zaimisom in izjavil v imenu entente, da se mora kralj odreči prestolu in zapustiti Grško; ravno tako se mora odreči pravicam do prestola njegov najstarejši sin Jurij, ki je znan po svojih simpatijah do Nemčije. Jonnart je apeliral na Zaimisa, da naj skuša pregovoriti kralja na mirno odpoved.

Zaimis je takoj nato obiskal kralja in mu sporočil zahtevo zaveznikega odposlanca, nakar se je Konstantin udal brez ugovora. Pol ure pozneje je Zaimis naznanil Jonnartu, da sta se kralj in kronprince odpovedala prestolu, obenem je Zaimis po nasvetu Jonnarta nominalno prišel Aleksandra, drugega Konstantinovega sina, bodočega vladarja Grške.

Za vzrok svoje zahteve je Jonnart navedel, da morajo zavezniki imeti varno ozadje za svoje čete na macedonski fronti. Prince Aleksander je bil vzgojen na Angliškem in njegove simpatije so popolnoma na strani zaveznikov.

Zaimis je tudi naznanil, da bo sta Konstantin in njegov starejši sin takoj zapustila Grško. Zavezniki imajo načrt, da pošljejo strmojavljene kralja v Švico čez Italijo; ne sme pa iti v nobeno državo, ki je v zvezi z Nemčijo.

Istočasno, ko se je izvršila izprememba v kraljevi palači, so zavezniki čete, po večini francoske, zasedle Atene in Elassono v vzhodno-gore Olimp. Kakih 2000 grških vojakov, ki so bili lojalni kralju, je hotelo prvi hip demonstrirati, toda kralj jim je sporočil, da naj bodo mirni. Večeraj popoldne so skušali kraljevi privrženci zopet vzporediti nemire, ali vojaški častniki so izjavili, da se bodo pokorili vladi in nemirneži so kmalu utihnili.

London, 13. jun. — Podrobno-sti okoliščin, ki so vodile do prisilne abdikacije grškega kralja Konstantina, še niso znane, vendar pa kažejo znamenja, da so zavezniki pred kratkim zahtevali kontrolo nad Tesalijo, ki je najbogatejša grška pokrajina na žitu; kralj je na odklonil zahtevo, nakar je minila zaveznike vsa potrpežljivost. Letošnja žetev v Tesaliji bo zelo bogata in zavezniki čete v Macedoniji so v stiskah za živila vsled submarinske blokade na Sredozemskem morju. Drugič se prišli zavezniki na sled novim intrigam Konstantina v zvezi z Nemčijo, in da napravijo konec temu, so ga enostavno odstavili.

Washington, 13. jun. — V vladnih krogih so mnenja, da je grška republika mogoča vsled odpovedi kralja Konstantina in njegovega starejšega sina. Obenem tukaj priznavajo, da je vojna med Ameriko in Nemčijo povspela padec grškega kralja. Konstantin se je prej zmiraj obračal na Združene države s svojimi protesti

(Dalje na 2. strani, 8. kolona)

Iz petnajstih letal so metali bombe na mesto.

Bolnišnice v vzhodnem delu mesta polne žrtev.

London, 13. junija. — Grof Derby, vojni tajnik, je naznanil v višji abornici, da je pri napadu z letali na London ubitih 49 oseb in 200 ranjenih. Dodal je, da se boji, da je število žrtev še večje.

Neko drugo poročilo iz Londona pripoveduje, da je vzhodni del Londona bombardiral petnajst nemških letal.

Večje število angleških letal je lovilo sovražna letala, ki so priplavala prek Essexja do Londona.

Nemška letala so se prikazala nad Londonom pred čvanajsto uro. V zraku se je vršila velika bitka. Nemške letalce so napadli angleški avijatiki in streljali so nanje s topovi.

Andrew Bonar Law, član britskega vojnega sveta, je v nižji abornici naznanil, da je bilo 31 oseb ubitih in 67 oseb ranjenih namo v Londonu. Vse zgube še niso znane, je dostavil Bonar Law.

Vzhodni del Londona, kjer žive siromaki, je največ trpel. Bombe so padle v obljadene distrikte.

Neka bomba je zadela holo in ubila 10 otrok, 50 pa ranila. Nemo nemško letalo je bilo zbito na tla.

Lord French, zapovednik domačega obrambo, poroča:

Okoli 11 ure dopoldne je letelo okoli petnajst letal mimo Essexja v smeri proti Londonu, ki so se razdelila, ko so preletela pol daljave.

Vzhodni del Londona je bil napaden in bombardiran, poročila o izgubah še niso došla, v Londonu so streljali s obrambnimi topovi na letala, angleški avijatiki preganjajo nemške letalce.

To je četrti napad z nemškimi letali na London, odkar so prenehali napadati Anglijo z sepešili. Zadnji napad je bil izvršen 5. junija. Iz 18 nemških letal so metali bombe na Essex in Kent. Osem nemških letal je bilo pri napadu zbitih na tla. Pri tem napadu sta bili dve osebi ubiti in 29 ranjenih.

23. maja je pet nemških letalcev metalo bombe na vzhodno obrežje. Ubila je bila ena sama oseba. Največ žrtev je zahteval napad dne 25. maja prek jugovzhodnega dela Anglije, katerega je izvršile 16 nemških letal. Ubitih je bilo 76 oseb in 174 pa ranjenih.

London, 13. jun. — Petnajst nemških cropolanov je danes bombardiralo istočni del Londona, kakor poroča vladni tiskovni biro. Letalci so prišli od Essexja in pluli proti Londonu med ljutim protizračnim ognjem, in ko so prišli v bližino mesta, so se razdelili v majhne gručice, datoteškočijo, odpor s tal. Tedaj so se dvignili v zrak angleški avijatiki in Nemci so se naglo obrnili in pobegnili proti Severnemu morju. Pregon se je nadaljeval še nad morjem. Iko zdaj še ni poročil o kakršni škodi.

RUSKA KOMISIJA V AMERIKI.

Washington, D. C. — Ruska komisija, ki jo vodi Boris A. Bakhmetijev kot posebni poslanik, se je izkrcala v pacifični luki. Komisija obstoji približno iz štiridesetih članov in se ustavi najprej v Seattleu, Wash., odkoder pojda v Washington.

Bakhmetijev prihaja z dvojnogo nalogo v Ameriko. Prvič je vodja posebnega poslanstva, ki ga pošilja provizorična vlada, da se za-

Dalje na 3. str. 1. kol.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$5 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sundays and Holidays.

Owned by Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2687 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4636.

Datum v oklepaju n. pr. (Aprila 31-17) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da ne vam ne ustavi list.

KLECEPLAZTVO PRED BOGATINI.

Dandanes mnogo pišejo in govorijo o demokraciji, v resnici pa uredniki buržoaznih listov ravnotako kleceplazijo pred bogatini, kakor če bi bili to ljudje, katerim daje ustava ameriške republike kakšne posebne predprave.

Nekaj tednov nazaj je mladi Marshall Field, potomec silno bogate družine vstopil kot prostak v milico. Storil je, kar je pred njim izvršilo na tisoče mladih fantov. O njegovem vstopu v milico so lokalni buržoazni listi prinesli članke, notice in slike, sploh so pisali kot je vnavadi pisati o kraljevih princih v monarhiji.

Sin Theodore Roosevelta je vstopil v vojsko in takoj so vest brzojavno sporočili na vse kraje Združenih držav. Bill Call, reven delavec, je odločil klavir in je šel v prvo naborno postajo. Besede ni bilo čitati v kapitalističnih listih o njegovi požrtvovalnosti.

Stara je ta pesem!

Kadar sin multimiljonarja doseže starost, ko se je treba posvetiti kakšnem poklicu, pa mu ni noben poklic všeč, ker je treba večalimani delati, in se odloči za vstop v armado, takoj so buržoazni listi polni hvale za mladega multimiljonarja in njegov "požrtvovalen patriotizem". Takoj odkrijejo na njem vse do sedaj nepoznane vrline in hvalijo jih do neba.

Pametnim ljudem je vseeno, če vstopi v armado bogatin ali siromak. Uredniki velekapitalističnih listov ne sodijo tako. V njih očeh so sinovi bogatinov pravi junaki, katerih junaštvo je treba razkazovati pred vsem svetom.

In vendar je velika razlika v požrtvovalnosti med sinom multimiljonarja in siromašnim delavcem, ki vstopita v armado.

Sinu miljonarja se ni treba bati, da bodo njegovi svojci trpeli pomanjkanje, če se ne vrne iz vojne. Če ga zadene nesreča, da se vrne iz vojne brez roke ali noge, ga ne mori skrb, na kakšen način se bo preživljal.

Siromašen delavec, ki vstopi v armado, mogoče zapuša za sabo svojega očeta in mater, ki bosta živela v revščini, mejtem ko se on bojuje v strelskih jarkih. Pred njegovimi očmi vstaja slika, da bosta oče in mati trpela pomanjkanje, ki sta ga v otroških letih negovala kot punčico v očesu, če pade na bojnem polju. Take slike ne more sin miljonarja.

Mogoče kdo temu ugovarja in reče, da mlad bogatin, ki vstopi v armado, radi tega doprinese veliko žrtev, ker se loči od milijonov in zamenja udobno življenje s trpljenjem navadnega vojaka v strelških jarkih.

Oglejmo si stvar od druge strani in prepričamo se, da tak argument ne drži. Vpravi sinovi miljonarjev bi morali od prvega do zadnjega vstopiti v armado. Njih očetje so nagromadili ogromna premoženja, in to je vzrok, da odidejo na bojišče, saj so žili več udobnosti in življenja kot navaden delavec, katerega čaka po sedanjih družabnih uredbah beraška palica, če se vrne pohabljen iz vojne.

Je še drug vzrok, zakaj velekapitalistični listi hvalijo sinove multimiljonarjev, ki vstopijo v armado. Sinovi miljonarjev prav redko odhajajo v vojno. Prav malo jih je, ki se odločijo za odhod na bojišče. In zagledelj kričavo razobešajo v javnosti vstop vsakega sina miljonarja v vojsko. Na ta način hočejo ljudstvu sugestirati, da so vsi sinovi miljonarjev hrabri in junaški in so pripravljeni se žrtvovati na bojnem polju.

Stara in priznana resnica je, da so bitke že od nekdaj izvojevali ljudski sinovi, da je bila težka butara vedno odložena na ljudska ramena, kedar je zavihrala vojna. V uredniških velekapitalističnih listov to razumejo, za to je treba nekaj storiti, da podžgo ljudstvo in mu dokažejo, da odhajajo sinovi miljonarjev ravnotako na bojišče kot ljudski sinovi. In če odide par sinov multimiljonarjev na fronto, je treba to razkričati v svet kot velika žrtev, ki jo doprinese višjih štiri tisoč za obrambo republike. Bogatini se zavedajo, da se je treba poslužiti vsake stvari, ki učinkuje podžigajoče na ljudstvo, ker vedo iz zgodovine, da se morajo siromaki — delavski sloji bojevati, če hočejo nemoteno uživati udobnosti, ki jim ga pri naša bogastvo.

In če je sedanja vojna za socialno pravico, proti prujstvu, za svetlejšo bodočnost človeške družbe, potem ne bo kri prelita zastonj, če pa je po besedah Bryana sedanja vojna "vojna bogatina in boj siromaka", tedaj je treba prusjaštvo odpraviti v Ameriki, da demokracija ne umrje v republiki.

Tak je svet! Pred dve sto leti so v državi Massachusetts sežigali čarovnice. Tem žrtvam ljudske blodnje so v minoleem stoletju postavili spomenik.

Človek bi mislil, da se ljudstvo iz takih dogodkov kaj nauči. Kaj še! V državi Missouri so pred nekaj

dnevi zločina osumljenega človeka trikrat z vrvo okoli vratu potegnili kvisko od tal, da se je vselej onesvestil. Po vsakem takem ravnanju so ga obudili v življenje in ga vprašali, če je izvršil zločin.

Z zaničevanjem obsojamo ljudi, ki so sežigali "čarovnice". V koliko se pa vendar lotijo današnji divjaki v Missouriju, ki so zločina osumljenega človeka trikrat obesili, da izsilijo iz njega priznanje hudodelstva, od verskih fanatikov, ki so pred več kot 200 leti sežigali čarovnice v Massachusettsu? Prav nič!

Vožnja v Petrograd po revoluciji.

Kristijan L. Lange, posebni dopisnik Carnegiejeve mirovne ustanove, nam jako lepo opisuje, kako se je vozil prve dni po revoluciji v Petrogradu. Piše sledeče:

Bila je zame ravno sreča, da sem nastopil svojo potovanje v Rusijo sredi marea. Vseled sem se 17. marea na vlak, s katerim sem se hotel peljati v Petrograd. Torej ravno dva dni pozneje, ko se je moral car Nikolaj odpovedati in ko je Rusija postala republika. Kristijanijo sem zapustil 12. marea, in o dogodkih v Rusiji nisem še prav nič vedel. Ko sem prišel v Stockholm, sem zvedel, da so v Petrogradu nemiri in da je duma razpuščena. Ko sem se sešel s poslanci škandinavskega parlamenta, so mi svetovali, da naj grem v Petrograd. Kajti po pravici rečemo, me ni nič prav veselilo iti, ko sem zvedel, kaj da se godi v Rusiji. Kajti nobeden ni hotel popolnoma verjeti brzojavkam, ki so prihajale. Vsakdo si je mislil da je vse to izmišljotina. Kajti nekatere brzojavke so pripovedovale, da je most čez Nevo razstreljen, da je v Petrogradu krvorodelitje. In še mnogo drugih nemogočih vesti. Večina teh vesti, kakor sem potem zvedel, so bile izmišljene in to iz gotovih vzrokov. Toda, ko so mi začeli pripovedovati, da kaj takega ni mogoče verjeti, sem postajal bolj radoveden in sem komaj čakal, da me vlak odpelje. Težko sem se čakal, da se zopet snidem z mojimi prijatelji v Rusiji. — Ko sem bil zadnjikrat v Miljukovom skupaj, t. j. bilo meseca septembra, mi je že takrat rekel, da izbruhne revolucija. Edino to vprašanje je bilo težko za rešiti, kdaj in kako? Na kakšen način bo mogoče spraviti revolucijo, z vojno, v soglasje. — Vozni listek sem dobil in radi tega sem se odpeljal proti meji, kjer sem se hotel bolj natanko informirati o položaju v Petrogradu.

Potovanje v Rusijo v sedanjem času je jako nepriljubeno, ker se mora voziti po železnici, kajti morje je zaprto. Iz Stockholma sem se odpeljal v sredo 14. marea in sem prišel v obsejno mesto Haparanda šele v petek zvečer. Vozili smo se 40 ur nepretrgoma. Že v vlaku sem videl nekatere naznanila eksekutivnega odbora dume. Iz teh objav sem razvidel, da je komitej prevzel vladne vaje v svoje roke. Tako sem zvedel, da so bili carjevi ministri aretirani, da se je vsa ruska garnizija pridružila dumi in da vla da v mestu popola mir. — Ko sem vprašal ruskega konzula v Haparandi, mi je svetoval potovati v Petrograd, toda pristavil je pa, da bo zelo težko dospeti v Petrograd isti čas, kot je naznanjeno v voznem redu. Ker se mi pa to ni zdelo važno, sem kljub temu najel sani in se prepeljal čez zamrznjeno reko pri 40 stopinj Fahrenheita pod ničlo. Ker je bil jako hud mraz, akoravno je kazal termometer 5 stopinj Fahrenheita. V Tornea v ruskem obmejnem mestu, kjer je železniška postaja, je nastanjenih veliko mejnih stražnikov, kateri so natančno vsakega potnika izpraševali. Jaz sem imel potni list podpisan od ruskega poslanika v Kristijaniji in mi radi tega prtljage ni so pregledali. Sicer se je pa ta preiskava pri vseh potnikih jako površno vršila. Uslužbeni na kolodvoru niso še nič vedeli o dogodkih v Petrogradu. Dobili še niso prvih uradnih poročil. Neke ženska, katere je prodajala na kolodvoru časnike in knjige, je bila zelo vesela, ko sem ji dal nek švedski časnik, kjer je bilo že javno naznanjeno, kaj se je prigodilo v Rusiji.

V vojnem ozemlju ni nič kaj prijetno potovati, ker je povsod napisano: "Varujte se pred tujci. Sovražnik natančno posluša vsako besedo". Radi tega se nisem prav dobro počutil, ker me ima vsakdo uahko za špijona. Da bi se ne počutil tako osumljenega, sem se pridružil neki družbi, in smo takoj začeli debatirati o najnovejših dogodkih. Bilo je precejšnjo število Fincev, nek ruski carinski uradnik, kateri je obiskal svojo družino v Genevi in sedaj se vrača v Harbin, neki ameriški odvetnik s svojo ženo, ameriški konzul in podkonzul in Tiflisa, nek francoski diplomatični kurir, štiri ali pet Norvežanov in nekaj drugih sopotnikov razne narodnosti. Bivali smo vsi v enem spalnem vozu. Naše prvo vprašanje je bilo, ali sploh pridemo v Petrograd. Prihajale so še vedno vesti, da so se v Petrogradu začeli novi nemiri. V Helsinkforsu se je vnel boj med raznimi strankami. Na Finskem se je začel splošni železničarski štrajk. Vendar smo potem še istega popoldan dobili natančno sliko o položaju, ko smo dobili prve časopise, v katerih je bilo natančno objavljen ves potek dogodkov. Več kot eno uro sem moral tolmačiti te vesti našim sopotnikom. Zavladalo je veliko veselje, toda skrbeti nas je pa tudi začelo, ko smo se vozili dalje proti jugu, ker smo se bali, ali bomo mogli nadaljevati s potovanjem. Vendar smo srečno prišli v zadnje mesto na finski meji. Prišli smo že jako pozno v Bielo-Ostrov. In nismo vedeli, ali bomo šli čez mejo ali ne. Na tem kolodvoru je bilo tudi veliko Rusov, kateri so nam pripovedovali kakšni izgredi so bili v Petrogradu in da se je uprlo tudi nekaj vojnega brodogoja v Kronstadtu in Helsinkforsu. Nek jako mlad mornariški častnik nam je pripovedoval, da je bil že v življenjski nevarnosti in da je edino radi tega rešen, ker je pri vojaštvu jako priljubljen. Imel je tudi znak revolucije, rdeči trak na rokavu. Toda iz vsega njegovega pripovedovanja sem spoznal, da ne odobrava revolucije.

Postali smo pa jako vznemirjeni, ko smo se počasi pripeljali v Bielo-Ostrov. Na postaji nismo zagledali žive duše. Vse je bilo prazno. Bili smo vsi pripravljeni za preiskavo. Toda nobenega ni bilo od nikjer. Tedaj se pa nenkrat odpro vrata nekega železniškega voza, iz njega skoči majhen človek in začne kričati: "Svoboda vlada vespovod.. Vsi orožniki so poslani v Petrograd v ječo. Ne potrebuje se potnih listov in carinske preiskave."

Takoj nato je začel vlak voziti naprej, ne da bi bila kaka preiskava. Nista minuli dve minuti in že smo imeli vsi rdeče znake v gumbicah. Neke mlada dekle, katere je bila nastavljena v vlaku, je raztrgala rdečo zastavico in vsakemu dala ozek trak, katerega je moral vsak pripeti kot znak svobode. Kakor so pripovedovali, je ravno nekaj minut prej trajal na vsi progi večurni štrajk. Nastavljenci so zahtevali, da se odstavi veliko število višjih uradnikov, kateri so bili veliki nasprotniki delavstva. Ko se je to izvršilo, so tokaj nastopili vsi nastavljenici svoje službe.

Ob poleni ponoči smo dospeli v Petrograd. Že prej sem brzojavil na neki hotel, da naj mi pripravijo sobo in da naj pride kakšen uslužbenec na kolodvor. Ravnotako je brzojavil ruski poslanik. Ko sem prišel tja, nisem videl izvoščeka. Kakor sem pozneje zvedel, ni prišla brzojavka na svoj cilj. Radi tega sem bil jako vesel, da sem se mogel pridružiti carinskemu uradniku, kateri je takotako iskal sobo. Nam se je pridružil neki ameriški elektrotehnik, kateri je hotel potovati čez Vladivostok in San Francisco v svojo domovino. Oddali smo od finskega kolodvora čez Nevo (noben most ni bil razstreljen) in se napotili proti sredini industrijskega dela mesta, kjer se je revolucija začela. Mesto je bilo popolnoma mirno. Srečali smo posamezne vojaške čete, katere so korakale po ulicah. Tu in tam smo videli gruč dijakov, kateri so nosili bel trak na rokavu z začetnimi črkami "G. M."

Postali smo pa jako vznemirjeni, ko smo se počasi pripeljali v Bielo-Ostrov. Na postaji nismo zagledali žive duše. Vse je bilo prazno. Bili smo vsi pripravljeni za preiskavo. Toda nobenega ni bilo od nikjer. Tedaj se pa nenkrat odpro vrata nekega železniškega voza, iz njega skoči majhen človek in začne kričati: "Svoboda vlada vespovod.. Vsi orožniki so poslani v Petrograd v ječo. Ne potrebuje se potnih listov in carinske preiskave."

Takoj nato je začel vlak voziti naprej, ne da bi bila kaka preiskava. Nista minuli dve minuti in že smo imeli vsi rdeče znake v gumbicah. Neke mlada dekle, katere je bila nastavljena v vlaku, je raztrgala rdečo zastavico in vsakemu dala ozek trak, katerega je moral vsak pripeti kot znak svobode. Kakor so pripovedovali, je ravno nekaj minut prej trajal na vsi progi večurni štrajk. Nastavljenci so zahtevali, da se odstavi veliko število višjih uradnikov, kateri so bili veliki nasprotniki delavstva. Ko se je to izvršilo, so tokaj nastopili vsi nastavljenici svoje službe.

Ob poleni ponoči smo dospeli v Petrograd. Že prej sem brzojavil na neki hotel, da naj mi pripravijo sobo in da naj pride kakšen uslužbenec na kolodvor. Ravnotako je brzojavil ruski poslanik. Ko sem prišel tja, nisem videl izvoščeka. Kakor sem pozneje zvedel, ni prišla brzojavka na svoj cilj. Radi tega sem bil jako vesel, da sem se mogel pridružiti carinskemu uradniku, kateri je takotako iskal sobo. Nam se je pridružil neki ameriški elektrotehnik, kateri je hotel potovati čez Vladivostok in San Francisco v svojo domovino. Oddali smo od finskega kolodvora čez Nevo (noben most ni bil razstreljen) in se napotili proti sredini industrijskega dela mesta, kjer se je revolucija začela. Mesto je bilo popolnoma mirno. Srečali smo posamezne vojaške čete, katere so korakale po ulicah. Tu in tam smo videli gruč dijakov, kateri so nosili bel trak na rokavu z začetnimi črkami "G. M."

Postali smo pa jako vznemirjeni, ko smo se počasi pripeljali v Bielo-Ostrov. Na postaji nismo zagledali žive duše. Vse je bilo prazno. Bili smo vsi pripravljeni za preiskavo. Toda nobenega ni bilo od nikjer. Tedaj se pa nenkrat odpro vrata nekega železniškega voza, iz njega skoči majhen človek in začne kričati: "Svoboda vlada vespovod.. Vsi orožniki so poslani v Petrograd v ječo. Ne potrebuje se potnih listov in carinske preiskave."

(milična garda). Drugače je bilo pa mesto popolnoma tiho. Izvoščekov ni bilo in poulična železnica ni vozila. Ko smo prekošli veliki most ne Nevi, smo zagledali razvaline velikega policijskega sodišča, katerega je zažgalo razjarjeno ljudstvo. Največ škode je pri tem, ker so bili uničeni jako važni dokumenti in imenik vseh vladnih tajnih policajev in agentov. Ko bi le en del teh dokumentov dobila nova vlada v svoje roke, bi veliko lažje polovila in zaprla vse tajne policaje in agente. Kajti marsikateri je še danes na delu, ker nihče ne ve, kdo da je. Tako se je prigodilo, da je bil nek sotrudnik najbolj socialističnega lista "Pravda", član te tajne policije, in še celo član Miljukove stranke tajni vladni policist.

Povpraševali smo po vseh hotelih in prenočiščih, toda zastonj. Vse je bilo prenapolnjeno. Kajti v Petrogradu je bivalo na stotine beguncev iz Poljske in Rumunske. Več kot dve uri smo letali sem in tja, da bi dobili sobo. Toda nič. Niti enega sedeža nismo dobili, da bi se odpočili. Nazadnje se nas vendar usmili nek vojak in nas pelje v hotel, kjer so bili vojaki nastanjeni in nam odkaže neko majhno sobo. Jaz sem se vlegel na divan, moja dva prijatelja pa na neko jako smuljivo posteljo. Drugo jutro smo šli zopet v mesto, da bi dobili zajutrek. Toda nič. Vse restavracije, vsi hoteli, vse kavarne so bile zaprte, še celo bufet na kolodvoru je bil zaprt. Na poti proti kolodvoru smo videli pred neko pekarijo in pred prodajalno sočivja veliko množico ljudstva, katere je čakala na razdelitev živeža. V teh dnevih dobiti živež, je bila velika težkoča. Šele okoli poldan se nam je posrečilo dobiti kosilo, toda brez kruha. Po dolgem iskanju se mi je vendar posrečilo dobiti hotel, kjer so imeli še eno sobo prazno. Tukaj sem tudi prvič dobil večerjo, katere je obstojala iz škodolice kave brez mleka in kosčka kruha kateri pa ni bil težji kot 50 ali 60 gramov in še ta je bil črn.

Toda priznati se pa mora, da je postajalo vedno boljše, ko je nova provizorična vlada prevzela vse v oskrbo. Kajti prejšnja vlada je nalašč vstvarjala pomanjkanje živil in se ni hotela brigati za oskrbo življenjskih potrebščin v mestu. Ko sem bil še na Finskem, so mi pripovedovali, da imajo prebivalci v mestu Petrogradu štiri dni v tednu brez mesa. Toda ko sem bival tukaj en teden, sem dobil vsak dan meso in črn kruh pri kosilu. V hotelih servirajo črn kruh, v privatnih hišah imajo pa belega. Kar se tiče alkoholnih pijač, pive, vina ali žganja nisem mogel nikjer dobiti. Sicer bi lahko dobil, toda cene so bile tako pretirane, da nisem hotel kupiti.

Ves čas mojega bivanja v Rusiji, nisem videl kovanega novca. Kroži samo papirnati denar. Kajti ruski kmetje zadržujejo kovani denar, ker nimajo dosti zaupanja v papirnatega, ker so imeli že veliko žalostnihkušenj.

Nekaj slik izpred Verduna.

(Konec.)

"Ko je neki francoski vojak popravljaj svoj strelni jarek, ga hoče nemški vojak ustreliti. Toda strel je zgrešil svoj cilj. Ko francoski vojak to vidi, se obrne naokrog in ves jezen vzdigne lopato in nam zagrozi. Potem pa zopet naprej dela. Vsi smo se smejali in nihče ni več streljal."

"Slama je sedaj v tem deževnem času jako dragocena stvar. Nedaleč od naše (nemške) črte je velik kup slame. Ko jo naši vojaki zapazijo, se takoj odpravijo po njo. Za tem so hodili samo posamezniki. Nekega večera, ko pride neki naš vojak k kupu, zapazi da od nasprotne strani prikaže tudi francoski vojak. Ko pride bližje, se nekaj časa spogledujeta z največjo nezanimivostjo. Tedaj pa prime francoski vojak za roko nemškega vojaka in mu reče: "Le nikar me ne glej tako grdo. Jaz tebe ne maram, ampak samo te slame bi rad nekaj dobil, ako mi dovoliš vzeti nekaj malega. Moja postelja je popolnoma slaba postala v tem deževnem vremenu." Seveda je naš vojak rad v to privolil. Potem so toliko časa hodili po slamo z obeh strani, dokler je ni zmanjkalo."

Pariški list "Le Petit Journal" prinaša naslednje pismo, ki so pisali nemški vojski francoskim. V nekem oddelku so namreč imeli malega psa, katerega so rabili med strelnimi jarki pismonoša. Res je redno pošto službo med francoskimi nemškimi jarki. To pismo glasi:

"Ljubi francoski tovariši, ste še vis — a — vi? Koliko sa boste še ostali v prvi črti? Kdaj pridete zopet k nam na bisk? Vi ste jako prijazni ljudje in najraje bi z vami vedno čevali, ako pa pridejo druge francoske čete, bodo gotovo take, čele streljati. Prosimo vašim poveste, ako pridejo nove, da naj nikar ne streljajo. Ti di vi ne boste streljali, ali ne? Likor časa boste vi tukaj streljali. Prosimo vas dajte še vi tak Hvala lepa za cigare in cigarete. Ako hočete, vam pošljemo, na kave in čaja. Žganja žal nismo sedaj nič. Adieu prijatelji. Naj živi mir! Prosim, nam odgovorite."

Neki narednik pripoveduje temu sledeče: "Ko nam je prišel naš "poštni sluga" to pismo, so začeli iz nemškega jarka vojaki metati svoje kape in vti "hurra", tako da smo mislili, da nas hočejo napasti. Ko pa vidno pogledam iz jarka, zaznam, da jih je že veliko število. V jarka in vpili so, da naj prikažemo. Ko smo se vendar kazali, so nekateri šli proti nam, jarkom in od naše strani prrijim. Ko pridejo v stredi skupso se začeli pozdravljati in se govarjati. Med tem so nekateri nemški vojaki šli v svoje posteljanke, in ko so se vrnili, so prinesli tobaka, cigaret in cigar. Ši so jim pa dali konjaka in vina. Zgodilo se je tudi, da so med bojno pili bratovščino. Tako se pozno v noč zabavali v objenikih."

UMORJENEGA NEZNANCA NAŠLI V ŠUMI.

Akron, O. — V Vierswool našli mrtvega dobro oblečenega Rokli 35 let starega neznanca. Rokli in nogi je imel trdo zvez in ležal je pod kupom kamna. Žepi neznanca so bili odprti na znotraj in vsa znamenja kažejo, da je bil zadavljen.

Detektiva McDonell in Eklaman, ki preiskujeta umor, pravi, da so neznanca najprvo našli, potem zavili v ruho in ga prinesli v gozd. Detektiva sodita, da je bil umor izvršen neke v Akronu.

Na neznanca ni znamenja, bi ga bilo mogoče spoznati. Detektiva sodita, da so morile strani vsako znamenje, da zakrili sled.

Neznance je bil mrtev že sedem do osem dni.

PONAREJALCI DENARJA V KLEŠČAH.

La Crosse, Wis. — John Dill alias C. A. Dean in F. W. N. ki ju iščejo v mnogih mestih in izdajajo ponarejenih čerkov, se priznala krivim na sodišču, da sta izdajala ponarejen denar da sta imela potrebno orodje izdelovanje denarja.

VEJA GA JE UBIJA.

Scottsburg Ind. — 42letni E. mer E. Morris je gledal slano, je žagal veliko in debelo vejo drevesu. Vēja je padla z velikim truščem na tla in pri padcu ni dela Morrisa. Ko je zaračunal veje udaril ob tla, se je pojavil činek kot pri vzmeti in debelo konec je šinil v zrak in ubil Morrisa tako nestrčno v obraz, so ga težko ranjenega prepeljali v bolnišnico, kjer je nekaj minut kasneje umrl.

GRČIJA MOGOČE POSTATI ŠE REPUBLIKA.

(Mednarodne in prve stvari) proti zaveznikom, a čim je bil gres napovedal vojno kajzerju, grški kralj izgubil svo moč in oporo v Ameriki. Zavezniki bodo pripoznali Aleksandra grškim kraljem pod pogojem, da napove vojno centrnim državam. Ako ne stori tega, bodo spodili in tedaj bo Grška prav gotovo republika in nizelos bo prvi predsednik.

GOSPOD MIRODOLSKI.

Spisal Josip Stritar.

(Nadaljevanje)

Gospa, gospa! kadar pridere v naše kraje nevsimljena vojska, na iskrih vraneih, z bridki-mi meči, sulicami in puščicami, o gospa, krenite tedaj v stran, ognite se Tihega dola, ne zabite, da sva bila nekdanja vaša sosedna, vaša gosta, gospod Mirodolski in jaz, ki se vam klanjam, ki vas prosim milosti, premagan, v prah ponižan nasprotnik!"

Vsi se veselo zamajejo na te besede, ki jih je Radovan res prav ginjaivo govoril. Smijala se je tudi gospa Jarinova, a njen smeh je bil videti nekako posiljen. Ko je potihnil smeh, odgovori mu brez vsmiljenja:

"To je torej vaše junaštvo, vaše moštvo! O-rožje dejati iz rok pred bojem, sramota! Takim gospodom naj služimo ženske! Nič milosti! boj, boj! po boji mir in sprava in milost, kedor je milosti vreden ali potreben! Predno pa pride voj-ska, katere se, kakor je videti, tako bojite, pre-dno se udarimo z bridkim mečem, poskusimo se prej z nekrvavim orožjem, katero znamo sukati tudi me ženske, če ne tako krepko in umetno ka-kor vi, znamo ga sukati vsaj urno, kar se nam rado oponaša; poskusimo se z besedami!"

Imenovali ste me prorokinja ženske osvobo-je. Jaz ne prorokujem; jaz govorim samo, kar mislim, kar se mi vidi, da je pravo. In to je, da ženska ni sedaj moškemu nikakor enakopravna, da je pod njim, da je sužnja njegova, ker je te-lešno slabejša. Telesno slabejša, pravim, zapomni-te si to, gospod; samo telesno! Oblast, gospod-stvo ima, kedor ima moč, telesno moč. Ta zakon vlada med rastlinami, med živalmi; močnejša sla-bejše zatira, da jo zatire, izpodrine, da sama vlada ter se veseli svojega življenja. Ta zakon naj vla-da tudi v človeštvu? Kako naj se potem loči člo-veštvo od brezumne narave? Vlada je ta zakon, kakor nas uči zgodovina, tudi jaz sem pogledal nekliko v zgodovino — tudi med narodi, sta-novi, posamezniki; izgledov mi ni treba navajati vam, ki vse to bolje veste. Ta zakon, pravim, je vladal in vlada še tudi v človeštvu, nekdanj v su-rov, kruti, potem v vedno glaji in glaji obliki, in to je tudi že napredek; a tu se ne smemo usta-viti. Kaj loči zares človeka od živali? Železnice, telegrafi, delniška društva! Vse lepo, krasno! Vendar, ako bi ne imeli drugega, bili bi samo višje razvite živali. Kar loči človeka v resnici, bi-stveno, ne samo na videz od živali, to je: pravo-čutje! Pustite, da tudi jaz, kakor vi, kušam be-sede; beseda gotovo ni dobra, vendar umete, kaj menim, in to je dovolj. Žival ne pozna pravice; nji je moč pravica. Pravočutje je prava človeška last; ono je začetek in konec vsega človeškega iz-obraževanja in napredka, v njem je zajeta vsa moralnost. Ta čut se zbuja, širi, vkorenjuje bolj in bolj, in kadar bode navdal, predelal in prestavil vsa človeška areja, potem bode doseglo človeštvo svoj namen, potem bode zemlja pravo človeško prebivališče. Spoznanje, prepričanje, da je vsako človeško bitje samopravno, da smo si enakopravni vsi, kar nas nosi človeško podobo — narod na-rodu, služabnik gospodu, ženska moškemu — ta nova vera ne sme ostati samo v knjigah, v ne-katerih razsvetljenih glavah; treba da se uresniči, da se uvede v vse razmere človeškega življenja. Iz pravočutja, gospod, zagovarjam žensko osvobo-jo, kakor ste jo vi kristili. Psemhujte se moje-mu učenemu besedovanju, pristo vam; me osvobo-jejenke ne smemo biti in nismo občutne!"

Ko je bila gospa Jarinova končala svoj krep-ki govor, zaploska ji Zora z rokama, da se je razleglo po vrtu. Na to se obrne proti ubogemu Radovanu s smagovitim obrazom:

"Zdaj je tvoja vrsta, Radovan; ojunači se, govori; radovedni smo, kako bodeš odgovarjal."

"Tudi ti, Zora!"

"Rechno: tudi jaz! Kaj te je strah, Rado-van?"

"Slovo sem upu, strahu dal." Dobro je, da se juha ne je tako vroča, kakor se kuha. Strah me ni, a v zadregi sem, ne tajim. Z osvobojejenko, ka-kor se imenujete, gospa, nisem še govoril; jaz i-nam to slabost, da me osupne in v stiko spravi vsaka nova prikazen, dokler se je ne privadim. Meni ni dano, da bi kar tako iz rokava iztrgal besedo za besedo, umetno stavljen, dobro veza-ne. Meni ni dano brez priprave govoriti, kakor bi ročice sadili, in "otrobo vezati" me je sram, zlasti v taki družbi."

"Izgovori, prazni izgovori!"

"Resnični izgovori, gospa! Sploh je moške-mu težavno govoriti s žensko o tako imenitnih stvarih, človek ne sme in ne more vedno, kakor bi hotel."

"Vidite, gospod! Tako je vaša enakoprav-nost! Napuh, moški napuh vasa pohti iz vsake be-sede. Vsak poklon je golo razžaljenje. Moški ne more govoriti s žensko o resnih, pametnih stvar-eh, — kakor z otrokom! Vidite, tako je!"

"Krivo ste me umeli, gospa! Hotel sem re-či, da v moški družbi človeku ni treba tako pre-udarjati in pretehtovati vsake besede, kakor v pogovoru s žensko. Kako pazno in previdno je treba tu sukati orožje! Neroden človek, kakor sem sem jaz, lahko zadene kam, kjer zaboli, mo-ralisti celo osvobojejenko, gospa!"

"Dovolj izgovorov, gospod; začnite, zavijhi-ti, bridki meči, stala bom, ne trenem z očesom!"

"Tako se vas pa še bolj bojim, vi ste stra-šen borilka, gospa! Kaj me je utihlo, sloto, da sem se spustil v boj, ki mi obeta gotovo prema-ga? Sedaj je čas, gospa, da se vam izpovem — sramotno izpovedovanje! Dejal sem, da sem mno-gobral o ženski osvoboji; vi mislite, gospa, Bog se kakke učene knjige! A motite se, gospa; pomis-lite samo: Mila, vaš veliki prorok, ni je znal samo po imenu!"

"Pustite Mila, ter povejte, kaj vi mislite!"

"Jaz v strahu in ponižnosti, milostiva gospa, mislim tako: ženska, pravite, bode moškemu ena-kopravna: jaz pa pravim, da mu je enakopravna po vsem izobraženem svetu."

"Jaz pa pravim, da mu ni."

"O kako lepa priložnost bi bila tukaj posne-mati nebeškega Platona. Vse bi bilo skupaj, samo Sokrata ni; in brez Sokrata ni Platonovega raz-govora. Torej, kuhajmo z vodo, kakor drugi ljud-je!"

"Jaz trdim torej, da je pri nas ženska moš-ke-mu enakopravna, kolikor mu more biti po svo-ji naravi."

"Tega sem se nadejala, znana pesem; vendar govorite!"

"Teško mi bode govoriti, ker veste že vse naprej, kar bi utegnil jaz z vsem svojim trudom spraviti na dan. Govoril bodem samo, 'pour l'honneur du drapeau', da se, tako tli tako, iz-kopljem iz stiske, v katero me je pripravila mo-ja lahkomišelnost. Nikakor si ne domisljam, da vem povedati kaj, kar bi pospešilo rešenje te-ga vprašanja."

Zgodovina nam kaže posebno jasno rimska zgodovina, da država začenja propadati ob istem času, ko jameta spola prestopati svoje naravne meje, ko sta se moštvo in ženstvo tako rekoč na-veličala svojih naravnih nalog ter jih jameta za-menjavati iz gole preširnosti. In zdi se mi, da se ne motim, ako trdim, da ima državni propad svoje poglavitne korenine v tej nezdravi, nena-ravni prikazni. Kako bi moglo biti drugače? Sta-ra resnica je, da je družina podlaga državi, dru-žini zakon. — Potrpi malo, Zora; upam, da sko-raj izgazim iz te suhoparne učenosti, v katero sem tako nesrečno zabredel v svoji stiski; glej, s kako blagodušno potrpežljivostjo me posluša moja častita nasprotnica, milostiva gospa! — Za-kon more biti srečen, ako oba, moš in žena, iz-polnjujeta zvesto vsak svoje dolžnosti; tako raz-lične si po svoji naravi; ako je žena zares žena, popolnoma žena in samo žena, in moš nasproti e-nako, tako da se vzajemno podpirata, tako rekoč dopolnjujeta v lepo celoto; dva različna glasova v prijetnem soglasju! Iz tega, in samo iz tega iz-vira medsebojnega spoštovanja, edina trdna podla-ga zakonski ljubezni; vse drugo je pena, sanjar-stvo, sleparstvo! — Ti se nasmehujes, Zora? — O da bi vedele žene, da bi prav do korena izpoz-na-le, kaj na njih čislamo, spoštujemo moške, kaj ljubimo, po čim hrepenejo! Mi iščemo, česar po-grešamo v sebi; one mehokote, nežnosti, rahlo-čutnosti; one potrpežljivosti in stanovitosti; o-ne-ga premagovanja in zatajevanja samega sebe, tolikanj prepevanega, nikdar dovolj hvajljenega; one angeljske vdanosti, ki trpi in molči; onega obličja, ki se smeje s solzami v očeh, ki razoroži, omeči surovega divjaka! One vedne, nikdar ka-ljene jasnosti; srea, ki ljubi brez samopridnosti, ki trpi krivico in ne očita, ki odpušča, kakor sam Bog odpušča; očesa, iz katerega sije zadovoljnost in sreča, ki zbuja, kakor pomladansko solnce, ve-selje in življenje, kamor posije; gladkega čela, ki ga žari, kakor zarja jutranje nebo, najlep-ša boja na svetu, sramežljiva rudečica; ust, ki blagoslovljajo, ne kolnejo, iz katerih ne pride lu-da, nesposobna beseda; ročice, ki gladi s čela gube, ki blaži, množi, v zlato spreminja česar se dotakne; naročja, v katero se zateka moš, kakor dete v materino krilo, iz življenja viharjev, re-koč: Tu je moje zavetje, moje zatišje, tu je moj dom! Oj ti blaženo naročje zveste žene! Naj se ti je tudi za nekaj časa izneveril nestanovitnež, naj je iskal veselja, omame drugod; po vseh svojih zmotah in krivih, potih se vrne slednjič k tebi skesan; vse je sleparstvo po svetu in laž; tu je ljubezen, zvestoba, tu je mir in sreča!

Taka bode ženska, potem bode ne samo mo-žu enakopravna družica, potem bode najlepša, najblajša stvar kar jih nebeško solnce obseva. Ali tako more biti samo, ako se ne izneveri svo-jemu spolu, svoji naravi; ako razvija lastne svo-je moči, ne hrepeneč po tem, kar ji je odreče-no, nedosežno."

Tu, sredi Radovanovega govora pride hišina povedat gospe, da je prišel moš, ki bi rad nekaj važnega z njo govoril. Neprijetno je bilo gospe; vendar morala je za nekaj časa zapustiti svoje goste.

"Oprostite, gospod," obrne se k Radovanu, 'da vas zapustim, kaj vidite, da ni drugače, rav-no sedaj, ko ste končali uvod svojemu govoru. Potrpajte malo, takoj se vrnem."

Ko se je bila poslovila gospa, povzame Zora besedo:

"Da ne bodeš imel časa, Radovan, priprav-ljati se ter premišljevat in preudarjati, kako bi najboljše govoril proti nam, zdi se mi koristno, da ti dajem jaz nekoliko opravka. Kar si govo-ril o ženski, to je vse prav lepo, a vse to meri sa-mo na ženske, ki jim je moči stopiti v zakonski stan. To pa veš, da nas vseh ne čaka ta sreča. Koliko je deklet, ki ostanejo samice vse svoje ži-vljenje, da si imajo vse, kar bi moglo osrečiti moža."

"Res je tako, ljuba moja! Do sedaj sem go-voril samo o ženski v zakonu. Po moji misli ima vsaka ženska naravni poklic, ustanoviti družino, razen ako se katera iz višjih namenov prostovolj-no odpove temu poklicu, upajoč, da ji bode mo-či v drugem stanu po svoje koristiti človeštvo. Take ženske so vredne najvišjega spoštovanja. Žalibog, da pri sedanjih okolištinah in razmerah je samo enemu delu ženstva doseči svoj naravni namen. In to se meni zdi edino pravo žensko vprašanje. V tej žalostni, nenaravni prikazni je prava korenina, ki tare ženstvo. Dolžnost je vsakemu izmed nas, po svoji moči delati na to, da bode vedno večjemu delu ženstva mogoče doseči svoj namen."

Tu mu seže Breda v besedo. Videti ji je bilo že prej, takoj po Zorinih besedah, da bi bila ra-da govorila, samo da ni bilo prave priložnosti. Veselo se nasmehje Zori, rekoč:

(Dalje prihodnjik.)

Ameriške vesti.

MLAD FANT JE REŠIL ŽIV-LJENJE 28 RUDARJEM.

Butte, Mont. — Da so našli 28 rudarjev živih v galeriji 2.400 č. pod površino zem. se je zahvaliti 20letnemu fantu Manus Dugganu, ki ni zgubil glave, ko je nastal o-genj v rudniku.

Duggan je pokazal veliko od-ločnost in prisrčnost duha, ko je takoj po izbruhu ognja peljal 28 rudarjev v stranski rudnik in ga zadelal s platom in staro obleko, da niso mogli vanj strupeni pli-ni.

Kaj je postalo iz mladega in prevdarnega fanta ne vedo pove-dati rešeni rudarji. Mogoče so ga omanili plini, ali je šel rešiti dru-ga rudarje. Vse iskanje do sedaj je bilo zastoj. Dokler rešilci ne pridejo v vse galerije, bo težko izvedeti za njegovo usodo.

ŽIVILSKA PREDLOGA PRIPO-ROČENA.

Washington, D. C. — Zbornični poljedelski odsek je priporočil u-godno Leverjevo živilsko predlo-go. Poljedelski tajnik Houston je dejal, da mora kongres v naj-krajšem času sprejeti živilsko predlogo, da ne pride do gospo-darske krize doma in v inozem-stvu.

PAPIGA JE REŠILA ŽIVJE-LJE DRUŽINI.

Wilkesbarre, Pa. — Ko je dru-zina William Templeton ležala v globokem spanju, je nakrat pri-čela kričati papiga.

Templeton se je zbudil na kri-čanje papige iz spanja in videl je, da je soba polna dima. Hitro je prebudil še ženo in otroke, da so bežali na prosto. Bil je skrajni čas, kajti komaj je bila družina zunaj, je plamen objel vso hišo. Da ni papiga s krikom prebudila Templetona iz spanja, bi družina našla smrt v ognju.

USPEHI ZDRAVNIŠTVA V ILLINOISU.

Springfield, Ill. — Konzumno društvo v West Frankfortu je pro-dalo v treh mesecih za \$21.298,36 blaga. Zadrugiški so dobili deset-odstotno dividendo, \$81,32 je pa šlo v rezervni sklad.

Poročilo konzumnega društva v Johnstown Cityju izkazuje, da je zadruga prodala v treh mese-cih za \$9.268,57 blaga. Člani za-druge so dobili desetodstotno di-videndo; v rezervni sklad so nalo-žili \$55,75.

Ravno tako ugodno se glasi tri-mesečno poročilo o konzumnih društvih v Herrinu, Royaltonu in Rockfordu.

V Girardu so šele ustanovili konzumno društvo in začeli obe-ta dober uspeh.

KOMPANIJA PREIZKUŠA FRANCOŠKI PROCES ZA PRO-DUCIRANJE SLAKORJA.

Fort Collins, Colo. — Great Western Sugar kompanija preiz-kuša nov proces v produkciji sladkorja v tovarnah v Fort Blis-sa in Windzorju. Proces je poznan pod imenom Naudetov proces in je upeljan v tovarnah na Franco-skem.

VLAK JE SKOČIL RAZ TIR, POTNIKI NEPOŠKODOVANI.

Cleveland, O. — Vlak šte. 18 je skočil na Big Four železnici raz tir. Vsi vozovi so zapustili tir, ven-dar pa ni od sto potnikov nihče poškodovan.

IZURJEN VLOMILEC JE SPR-AZNIL BLAGAJNO.

Denver, Colo. — V pisarniške prostore Denver & Salt Lake Rail-road kompanije je vlomil neznan ulomilec in je ukradel iz blagajne \$500.

Detektivi si zdaj belljo glave, kako je bilo mogoče iz blagajne vzeti \$500, ko ni na blagajni po-znati najmanjše praske, kombina-cija ključavnic je pa bila pozna-na le dvema višjima železniškima uradnikoma.

PRI SPREMENJAVI naslovov je vsaj tri-krat omeniti poleg novega tudi star- naslov. Pliše imena krajov in ulic pravilno, kakor se pišejo v angleščini, da se bo potem kakih nerodnosti ni-potil.

SRCE FRANCOZA

(Slika iz sedanje vojne.)

Zgodaj zjutraj so nemške čete zavzele majhno francosko vas. Prebivalci so že davno zapustili svoje domove, toda francoske če-te so se še trdno branile v svojih postojankah. Nazadnje je vitem-berški polk zbral svoje zadnje mo-či in naskočil francoske postojan-ke. Francozje niso mogli vzdržati napada in so se umaknili v svoje strelne järke, kjer so se dobro utrdili. Nemške čete so istotako ta-koj izkopalje strelske järke in se v njih utaborile. Artilerija je še vedno dalje streljala in hiše v va-si so se tresle vsled streljanja.

Vaška cerkev je že prej Franco-zom služila kot bolnišnica. Ko so nemške čete zavzele vas, so jo ta-koj porabili v isti namen. Fran-coskih bolnikov niso pustili, ampak so vse vzeli s seboj. Dobili smo, tako piše nek nemški pomož-ni vojaški zdravnik, samo precej veliko slame. Takoj smo jo začeli snažiti in pripravljati za naše ran-jence, kateri so že komaj čaka-li pred cerkvijo, da se vlečejo. Dva zdravnika sta preiskovala ran-jence, dočim smo strežniki raz-grinjali odeje po slami in osuše-vali krvne mlake. Brizgatne za-morfij so bile že polne in jaz sem pripravil v zakristiji operacijsko mizo. Porabil sem neko staro oltarno mizo. In že se je vle-gel neki težko ranjeni vojak na "mi-zo gospodovo" in jaz sem odma-šil etrovo steklenico.

Šele proti polnoči se je šum po-legal in v cerkvi je bilo vse tiho. Zadržega ranjenca so prinesli. Zdravniki so odšli kakor tudi nji-hovi pomočniki, samo jaz sem o-stal kot nočna straža. Nobenega drugega sedeža nisem mogel do-biti, radi tega sem se vsedel v spo-vednico. Eno luč sem postavil po-leg sebe, druga je pa svezila pred oltarjem namesto "večne luči."

Vse mirno okoli. Z nočjo je po-nejala tudi bitka zunaj na polju. Vse mirno ... Toda kljub tej tihoti čujem raz-lične glasove. Mehke, fine in lah-kodoneče. Zdi se mi, kakor da bi poslušal odmev bitke. Zunaj šumi in brni na različnih strunah pe-sem okoli vasi. Je to mraz, veter? Ali razdraženje mojih ušesnih or-ganov? Ali sem mogoče zmočil na mrzlici? In kri tako glasno pluje po meni?

Črez nekaj časa postanejo ti glasovi močnejši in se vedno bolj zgostujejo. Sedaj šele sem zapazil, da je to lahno stokanje ranjencev, kateri so tukaj ležali v narkotičnem stanju. Dihali so težko in glo-boko. Sedaj mi je prišlo na misel, kako je bilo, ko sem pred leti bi-val pri nekem pastirju na planini. Spal sem na prostem. Ko se po no-či prebudim vsled mrazu in nezmu-ljivih glasov, sem začel začuden gledati okoli sebe, kje da je kak-šen studenec ali voda, da tako šu-mi. Ko ničesar ne zapazim, sem mislil, da je šumenje vetra, toda najmanjša sapica ni pihljala. Po daljšem času sem šele zapazil, da glasovi prihajajo od mimo ležečih govedi, katera sveži poletni zrak tako globoko vdihava in izdihava. In to se je slišalo kot rahlo valovanje morskih valov. Nato sem mislil, ko sem zaslišal te raz-lične glasove pri ranjeneli. Mo-goč je nekateri še v sanjah trpe-li različne bolesti, nekateri so sa-njali, da so v vojni in mrzličnem stanju so poveljevali, in iz druge-ga kota sem zaslišal se je lahek in nežen glas.

Vstal sem in šel med vrstami. Kakšnehu sem namočil suhe in vroče ustnice, drugemu sem zo-pet položil ledu na vročo glavo. Ko mi ga je zmanjkalo, sem šel na vaški potok, kateri je bil popolno-ma zamrznjen. Ah, kakor krasen pogled na nebeški svod! Tisoče in tisoče zvezd je mirno paval po vsemirju. In ravno tiste zvezde kot doma, Kasiopea in Orion, Ju-piter s svojim krasnim bleskom. Toda ves krasni pogled se mi za-grne ob pogledu na toliko mrliče in ranjencev. Vsem enako svetijo zvezde, luna in solnce, bodi tega ali onega naroda, in zakaj se mo-rimo in ubijamo ...

Mirna tiho-ta je vladala vse o-krog. Le tu in tam je pretrgal ta blaženi mir korak stražnika, ali hrskanje konj v bližnji staji. Oj blaženi mir! In sveži mirni zrak. Najraje bi ves čas ostal zunaj in občudoval ta naravni kras. Ko stopim zope v cerkev, mi vdari v nos duh po karbolu in etru, zdi-hi in stokratne ranjencev, in takoj

se nahajam zopet v vojni. Smrtneblod mož vstane, menoj in topo zre v mene. luč. Visoke stene. Cerkev tiktaka vedno naprej, atar je streha zvonika odstranjena da lije ne več. Vsake po zasliši neko glasno praske, hreščanje, kot da bi nekdo težje verige počasi po tleh. In podobne stvari še bolj po-čajo nekakšen srčni nemr.

Idem zopet do svoje spove-se vsedem in začnem premiš-ljati. Toda kaj naj začnem pre-mišljati? Ali naj začnem pre-mišljati, kaj se je že vse go-dtem zelenim zastorom, v "hišici"? Kaj se je že ta-lo pri tem majhnem me- okencem? Ljubezen in pre- vrstvo in zločin. Mladeni stare glasove je že slišal- ka hišica. Solze kesanja to-re so padale in močile star- les. Spomini in hrepeneje v- vanju so izginili. Bledi mladih in lepih spomine- ali pred očmi, blagi in trd- obrazi duhovnikov-spovedni- se mi vrstili pred očmi. Nje- ram videti tega ... Jaz se- mo utrujen, ne maram takih- minov!

Da bi ne zaspal, sem začel ti sem in tja po cerkvi, in hočem malo ogledati. Je zeto hna in izgleda jako siroma- glavnem altarju manjka sli- tovo so jo kmetje rešili. Sre- srebrni svečnik brez svetil- pred umetno izrezanimi ali- lo iz mavca narejenim sv- Pri prižnici manjka stopal- kon visi na enem stebri, rih sta bila dva, da nosita v- zo. Še eden altar je s sliko o- gate. Vse je zakajeno in za- jeno. Edino odkrito zgornje- dekline na sliki se blišči kot- neoskrunjenjela in nedotak- ga. Tam na stranskem altar- ri-še-ena večna lučka. To- ravno nad enim mirno leže- njencev, kateri leži na ala- stopnicah. Ko ga pogledam, zini, da je trobentec, kateri- bil kroglo v glavo in sedaj- z groznizrazitim obrazom.

V zakristiji trdno spi nek- niški strežnik. On bi moral- nočno stražo, toda ni se up- vzdržati na nogah radi pre- utrujenosti. Zaspal je takoj, sem prišel. Menda je že z- spal. Rada tega sem jaz pre- službo. Toda tudi jaz sem bi- več utrujen, da bi mogel o- tlak po zakristiji.

V zakristiji je še vse poln- vi, katera teče iz altarja. Ne- katerih mestih še visi srgna- altarja, na katerem so se o- prej darovali ljudje za blag- movine. O ironija sveta ... Naenkrat zaslišim, kakor č- me kdo poklical ... Pre- se ozrem okrog. Sedaj bolj- na zaslišim, eden ranjenec- "Mon comarade" ... Tako- enkrat se je vse to zvršilo, da- sem vedel ali bedim ali spi- ali je vse to le ziva domi- Pogledam okrog sebe, da- kje da sem. Človeški glas- je sedaj v tem trenutku zbe- glas iz drugega sveta.

Ko se še enkrat in bolj- ko ozrem okoli sebe, zapazim- kega ranjenega francoskega- ka, kateri je bil že na kon- jega življenja. Ustreljen je b- trebuh, ker mu nismo mogli- pomagati, da bi ga obdržali- življenju, smo mu dali pre- množino morfija, da bi v po- njih trenutkih preveč ne trpe- da sedaj zaslišim, da se s- glasom kliče. Ko mu porže- obraz, se mi zdi kot da bi po- v smrt. Da njegov prej tak- toč obraz, je morala edino- smrt predrugačiti. Prej- mladenič, sedaj — stare- (Dalje prihodnjik.)

KADITE TILLMAN GIGAR
Unisko izdelane
Ibykus Cigare
S. N. P. J. Cigare
Tillman Cigar Co.
AURORA, ILL.

ROBERT W. LAY

ARCHITECT

118 N. La Salle St., Chicago
ki je izdelal načrt za gl. v-
S. N. P. J. se priporoča-
vencem za izdelovanje
stavbinih načrtov.
Tel. Franklin 501
TEL. NA DOMU AUSTIN 501